

12. Пірошенко Світлана. Відтворення моделюючого принципу інтермедіальності у структурі художнього образу роману Г. Гессе «Степовий вовк» / С. Пірошенко // Філологічний дискус. – Кам'янець-Подільський. – 2016. – 139 с.
13. Українська мова: енциклопедія. – К., 2000. – С. 79–80.
14. Фоякова О. И. Имя собственное в художественном тексте: [учеб. пособие] / О. И. Фоякова. – Л.: ЛГУ, 1990. – 104 с.

Бастюк Ірина

Науковий керівник – доктор філол. наук, професор Дребет В. В.

СИНЕРГЕТИКА КОДУВАННЯ СЕМАНТИЧНОГО ОБСЯГУ ІМЕННИКІВ З РІЗНИМ ГРАМАТИЧНИМ РОДОМ У СЛОВНИКУ ДУДЕН

Стаття присвячується вивченню дії синергетичного закону спрямованого на кодування полісемічної моделі іменника і його семантичного обсягу з певним граматичним родом у словнику Дуден. Дослідження здійснено у руслі лінгвосинергетики і дає можливість простежити становлення полісемічної моделі слова у синергетичному циклі «порядок-хаос-порядок»

Ключові слова: синергетика, полісемічний індекс, полісемія, семантика.

Проблеми категорії роду тісно пов'язані з багатьма найважливішими аспектами науки про мову: загальною і частковою типологією, взаємодією мовних рівнів і ставленням між лексичним і граматичним значенням в слові і завжди знаходяться в центрі уваги лінгвістичних досліджень.

Категорія роду, не дивлячись на уявну простоту, є однією з найважчих для вивчення і розуміння і, в той же час, дуже важливою для практичного оволодіння мовою. А. Роте пише, що рід є невідомою складовою ознакою іменника і що іменник як контролер визначає рід [Rothe 2012: 58]. В.Доріс звертає увагу на дві популярно протилежні теорії граматичного роду, такі як :статеві орієнтована та формально-граматично теорії роду. Він характеризує їх так: «Статеві орієнтована теорія роду, як вже вказує сама назва, виходить з того, що позамовна категорія роду перебуває у настільки тісному зв'язку з граматичною категорією роду, о вона відповідає за другу. Оскільки людина у природі і у собі пізнала різні статі, вона ввела це розрізнення також у категорії мови» [Doris 2001: 15]. На противагу статево орієнтованій теорії роду формально-граматична теорія «виникла незалежно від позамовної категорії статі і рід вважається формальним фактором мови» [Doris 2001: 27].

Г. Гельбіг та Буш розглядають поділ на роди більш альтернативно. Вони розділять природний та граматичний роди. Природний рід має дві форми: чоловічий та природній, а граматичний рід – три форми (чоловічий, жіночий і середній). [Helbig 1996: 269].

Новизна дослідження полягає у розгляді кодування семантичного обсягу слова з різною кількістю полісемічних відстаней у співвідношені з родовими ролями іменника.

Мета статті полягає у вивченні дії синергетичного закону спрямованого на кодування полісемічної моделі слова з різним граматичним родом, а також дослідженню семантичного обсягу іменників з певним граматичним родом у словнику Дуден. Це дасть нам змогу подивитися на взаємовідношення трьох родових ролей іменника з позиції лінгвосинергетики у німецькій мові.

Кількість предметів і явищ навколишньої дійсності, відображених у свідомості людини, дуже велика, а кількість слів, які позначають ці предмети та явища значно менша, отже, одне й теж саме слово може позначати декілька предметів і виражати декілька понять, тобто бути багатозначним. [Дребет 2016: 41]

Багатозначність слова завжди привертала до себе увагу дослідників своєю властивістю охоплювати великі кількості позамовних реалій обмеженою кількістю полісемічних слів, тому погоджуємось з думкою про те, що полісемія є однією з найважливіших мовних універсалій, центральною властивістю лексичних одиниць. Як складне, багатопланове, комплексне явище полісемія досліджується з найрізноманітніших позицій та в найрізноманітніших аспектах. Тим не менш до цього часу в лінгвістиці немає робіт, в яких би було здійснено вивчення полісемії як якої-небудь частини мови за єдиною методикою, з єдиних теоретичних позицій, а головне з урахуванням всіх особливих параметрів, які характеризують полісемію. Тому надзвичайно актуальним постає питання значення полісемії у розгляді іменників. [Дребет 2016: 46]

В. В. Дребет у своїй праці «Декодування іменників у німецькомовних текстах художньої прози та преси (синергетично-квантативний підхід)» характеризує мову як складну, динамічну систему, яка здатна до організації, до вибору найоптимальніших і найзручніших елементів мовленнєвого інструментарію до скарбнички мовного інструментарію, що у результаті веде до створення мовного логіцизму. Зрозумілим є те, що це співвідноситься також зі синергетичним підходом до мови як до системи самоорганізації та оптимізації вибудовання мовних законів. Відповідно синергетичний цикл спіралеподібного походження етапів *порядок-хаос-порядок* дозволяє трактувати мовний логіцизм як прояв синергетики [Дребет 2016: 79].

У синергетичному розумінні мова виступає як саморегулююча система, яка під впливом зовнішньої енергії та інформації виробила механізм репрезентацій іменника з категорії роду, що виражає мовний логіцизм прояву буття цієї частини мови [Дребет 2016: 243].

З огляду на те, що іменник охоплює позамовний світ як «субстанцію» або «предмет», а категорії проявляють спосіб пізнання і спосіб мовного охоплення людиною буття, то варто зробити висновок, що граматичні категорії роду є способом прояву граматичного буття і виразниками мовного логіцизму.

При всіх морфологічних обґрунтуваннях роду іменника можна визнати, що морфологічні характеристики не є формальними, вони скоріш є глибинним змістовим узгодженням з іменниковою природою жіночого, чоловічого або середнього родів. Як зазначає В. В. Дребет, все це нам дає підстави розглядати іменник і категорію роду з позиції прояву логіцизму синергетики іменникового буття з родовими ролями у німецькій мові [Дребет 2016: 75].

Отже на даному етапі перед нами стоїть завдання дослідити семантичний обсяг іменників з певним граматичним родом. Це дасть нам змогу подивитися на взаємовідношення трьох родових ролей іменника з позиції лінгвосинергетики у німецькій мові.

Матеріалом для дослідження іменників у співвідношенні з жіночим, чоловічим та середнім родами стали іменники наведені у словнику Duden, де ми мали справу з складними надіндивідуальними компонентами структури значення. [Duden 2000]

Таким чином, методом суцільної вибірки на даному етапі дослідження було взято по 1000 іменників з різним граматичним родом. Відповідно, це склало разом 3000 іменників. Результати даного дослідження подані у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Семантичний обсяг іменників з різним граматичним родом

Граматичний рід	Полісемічні зони						Разом	Індекс середнього семантичного обсягу
	11	22	33	44	55	66		
Maskulinum	244	187	298	1124	1153	3294	1000	622,83
Femininum	299	149	96	204	127	125	1000	514,33
Neutrum	327	123	218	112	131	89	1000	477,33
Разом	870	359	412	440	411	508	3000	

Отже, отримані результати у таблиці 1.1 показують, що найбільш чисельнішою є група Maskulinum. Наприклад іменник *Gelderwerb* генерує семантичний обсяг у кількості двох значень: *Gelderwerb*, der: **1.** *Erwerb von Geld*: der G. ist dadurch erschwert; auf G. aus sein. **2.** *[berufliche] Tätigkeit, um Geld zu erwerben*: dem, seinem G. nachgehen.

Середні результати показав рід Femininum щодо чисельності. Наприклад іменник *Aula* продукує семантичний обсяг у кількості чотирьох значень: *Aula*, die; -, ...len u. -s [lat. aula < griech. aule]: **1.** *Der Raum für Veranstaltungen, bes. in Schulen u. Universitäten*: Während bis heute deutsche Schulkinder in ihren Aulen das Lied fielen (Spiegel 26, 1966, 28). **2.** *in der Antike Hof des griechischen u. römischen Hauses*. **3.** *Palast in der römischen Kaiserzeit*. **4.** *Vorhof einer Basilika* (1).

Найслабшим щодо можливості генерування полісемічного ланцюга у структурі іменника на мовному рівні є рід Neutrum. Наприклад іменник середнього роду *Bahnrennen* має лише два значення: *Bahnrennen*, das: **1.** (Rad- u. Automobilrennsport) *auf einer Rennbahn gefahrenes Rennen*. **2.** (Leichtathletik früher) *Laufwettbewerb, der auf der Laufbahn des Stadions ausgetragen wird*.

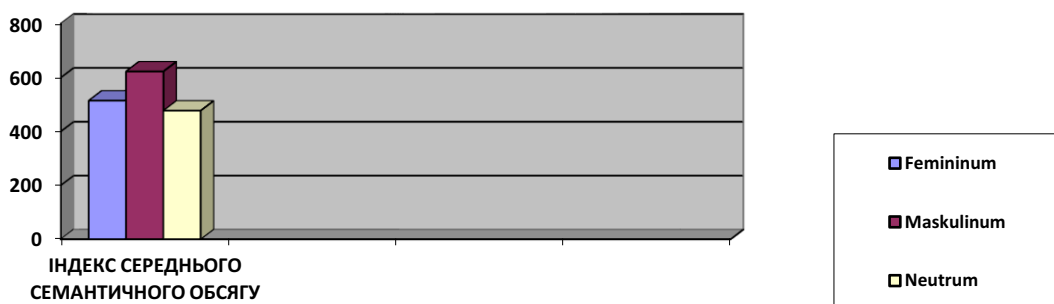


Рисунок 1

Попередньо кількісні характеристики вказують на те, синергетика продукування семантичного обсягу іменників з родовою роллю Maskulinum є найоптимальнішою для розгортання іменної лексики. Отже, можна зазначити, що самоорганізація генерування полісемічного ланцюга з чоловічим родом у кількісному відношенні є дієвішою від двох інших. Звичайно, що такі висновки не є остаточними. Вони є поштовхом для продовження й поглиблення дослідження дії синергетичного принципу, спрямованого на кодування семантичного потенціалу, яку активують моно- семічні та полісемічні

моделі іменника в німецькомовному. Статистичні обчислення сприятимуть об'єктивному прогнозуванню очікуваних змін у лексичній структурі іменника, які пройшли синергетичний цикл «порядок – хаос – порядок». Відповідно, такі зміни відобразатимуться в німецькій мові також на словниковому рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дребет В. В. Полісемія іменників і прикметників у сучасній німецькій мові (на матеріалі тлумачного словника німецької мови): дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: спец 10.02.04 «Германські мови» / В. В. Дребет. – Одеса, 1998. – 182 с.
2. Дребет. В. В. Декодування іменників у німецькомовних текстах художньої прози та преси (синергетично-квантативний підхід): Монографія / В. В. Дребет. – Тернопіль: Астон, 2016. – 400 с.
3. Москальская О. И. Теоретическая грамматика современного немецкого языка. Учебник для студ. высш. учеб. заведений / О. И. Москальская. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – С. 146–148.
4. Altmann G. Modelling diversification phenomena in language / G. Altmann // Diversification Processes in Language: Grammar. – Hagen: Margit Rottmann Medienverlag, 1991. – S. 33–46.
5. Duden. Das große Wörterbuch der deutschen Sprache: in 10 Bd. [Електронний ресурс]. – On CD. – Mannheim: Dudenverlag, 2000.
6. Doris W. Genus: Zur Funktion einer Nominalkategorie exemplarisch dargestellt an Deutschen/ W. Doris- Frankfurt am Main: Peter Lang Verlag, 2001. – 152 S.
7. Helbig G. Deutsche Grammatik: Ein Handbuch für den Ausländerunterricht / G. Helbig, J. Buscha. – [17. Aufl.]. – Leipzig; Berlin; München; Wien; Zürich; New York: Langenscheidt Verlag Enzyklopädie, 1996. – 736 S.
8. Ogden C. K. Die Bedeutung der Bedeutung / C. K. Ogden, I. A. Richards. – Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag, 1974. – 384 S.

Боднарник Марія

Науковий керівник – канд. філол. наук, викладач Дзюбіна О. І.

СЛЕНГ В АНГЛОМОВНОМУ КІНОДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛУ «ДРУЗІ»)

Статтю присвячено дослідженню питання використання емоційно-забарвленої лексики фамільярного стилю у межах сучасного англомовного кінодискурсу. У матеріалі також розглядається доцільність вживання сленгізмів у розрізі зазначеної теми, проаналізовано серіал на наявність останніх.

Ключові слова: *сленг, англійська мова, кінодискурс, кіноіндустрія.*

Предметом дослідження є сленг у англомовному кінодискурсі – використання емоційно-забарвленої лексики фамільярного стилю у аудіовізуальному виді дискурсу.

Мета статті – проаналізувати видимі риси сленгу в американському кінотексті.

Кіномистецтво вросло у наше життя дуже Кіно для середньостатистичної людини сьогодні – одна з найзатребуваніших розваг. Це вдале поєднання технічного та емоційного аспектів, що здатне змінювати систему цінностей особи. Залежно від того, яку ідею сформовано й покладено у сюжет стрічки – глядач має отримати дозу мотивації та натхнення, а може стати мішенню маніпуляцій та пропаганди. На думку В. А. Хомякова, кіно постійно визначає, зміцнює та перетворює світосприйняття глядача [4, с. 64].